

DE POSTRIJDER

DER PROVINCIE LIMBURG.

Abonnement

Binnen de stad. 7 fr. per jaar.
 Buiten de stad. 8 fr. »
 Een blad afzonderlijk 12¹/₂ centimen.
 De abonnemeten zijn vooraf betaalbaar.
 Aankondigingen 12¹/₂ centimen per drukregel.
 Reclamen, vermissen en andere artikelen vooraan
 of midden in het blad: 1 fr. den drukregel.

Men schrijft in te Tongeren bij M. COLLE, uitgever en eigenaar van dit blad.

De Postrijder verschijnt 's dinsdags, 's dondersdags en zaterdags.

Alle toezendingen van brieven, geld of aankondigingen moeten franco gedaan worden aan den uitgever, groote Markt, n° 37-39, te Tongeren.

TONGEREN, DEN 5 AUGUSTUS

Schoolenkwest.

Men ondervindt meer en meer wat het fameuse schoolonderzoek is, vooral in het Luxemburgsche — waar sieur Bouvier de proconsul speelt ! Het is niet een middel om den waren toestand van het onderwijs na te gaan, het schijnt enkel en alleen een middel om... schandaal te maken en tegen den priester te blaffen.

Als men slechts een enkel verslag leest van 't geen er te Arlon plaats heeft, moet men aannemen hetgeen wij zeggen.

Indien men nog de toestand der twee scholen bestudeerde ; indien men onpartijdig opeetende wat men rechts en links over het onderwijs zegde ; indien men de klachten van vaders, moeders en kinderen hoorde over dit of dat onderwijs zelve — men zou alsdan uit het onderzoek nut kunnen trekken.

Doch al wat men zoekt is den pastoor, den koster, den katholiek op het lijf te vallen, hunne woorden ruchtbaar te maken, deze te vergrooten of er eenen zin aan te geven, dien zij nooit gehad hebben.

Laffe gemeene praaties over de jenever-tafel, die iedereen overbrengt met de bijgevoegde woorden « *men zegt* » ; leugens van liberale herbergpillaren en babbelen van vrouwen ; dwaze gezegden van kinderen worden opgevischt, en of de pastoor of de katholiek te tegenspreken en er de schouders voor optrekt — de leugen blijft bestaan, en deze of gene Lehardy in de kamer, zal er op zijne manier gevolgen uit trekken.

Heel te recht merkt een blad op, dat als men eens de woorden van de leden der Kamer over de herbergtafel liet wandelen daar vermeerderen en verbeteren, om ze nadien voor een enkwest te doen komen : in wat al dommen en slechten klap zouden hunne woorden veranderd zijn !

Om de leden der linkerzij te overtuigen van het onbetamelijke van hun werk, zou men hun eens aan dezelfde proef moeten onderwerpen en ze zouden overtuigd worden — misschien ! — dat zij een droevig werk doen ten opzichte van de geestelijkheid en van onze scholen. Doet anderen niet wat zij niet wilt dat u geschiede.

Kwaad stoken, ruzie zaaien, haat en twist in het leven roepen, leugens verspreiden, schandaal maken — ziedaar het uitwerksel van die schoolenkwesten, en het liberalisme moet wel diep gevallen zijn om zoo'n werk te willen voortzetten.

De *Voiz* vertelt weer een tooneel dat te Paliseul voor het onderzoek heeft plaats gehad. De officiele onderwijzer M. Henrotte, verscheen voor 't enkwest. Hij is een grijsaard met gunstig aanzicht, dat eerlijkheid en zachtheid kenmerkt. M. Henrotte ziet met kalme den arend van Rouvroij, alias Bouvier, aan. Deze's oog vlamt ;

eene diepe stilte heerscht in de zaal. 't Is de stilte voor den storm.

- Gij zijt gemeente-onderwijzer te Paliseul ?
- Ja, Mijnheer de voorzitter.
- Is uwe school bezocht ?
- De meeste leerlingen zijn naar de vrije school gegaan.

— Maakt gij propagande ten voordeele van het officiele onderwijs ? Gaat gij de ouders opzoeken om hen aan te zetten, de kinderen naar de gemeenteschool te zenden ?

- Neen, mijnheer de voorzitter.
- Gij geeft catechismusles ?
- Neen, mijnheer de voorzitter.
- En waarom niet ?

— Omdat ik goed gevonden heb gebruik te maken van het recht dat de wet mij geeft, en waardoor het mij toegelaten is den catechismus niet te onderwijzen.

— Gij verraadt uwe plichten, Mijnheer ?... Gij zijt een slecht onderwijzer !... Gij zijt een vriend van den pastoor !... Gij handelt in overeenkomst met hem !

— Ik geef sedert lang onderwijs, M. de Voorzitter. Ik geloof dat ik altijd mijnen plicht in geweten volbracht heb, en tot voldoening mijner opperhoofden en de ouders, die mij hunne kinderen toevertrouwen.

— Zwijg !... Gij zijt een slecht onderwijzer ! Gij zijt een katholiek !

— Is het verboden den godsdienst te belijden, in welken men geboren is ?

— Zwijg !... Ik verbid u te spreken !... Gij verraadt uwe plichten !... Gij zijt de vriend van den pastoor !... Ik zal u doen afstellen, Mijnheer !

— Maar, M. den Voorzitter.

— Zwijg stil, zeg ik u ! Gij zijt een katholiek ; ik zal u doen afstellen !

Eensklaps klinkt er eene stem in de gehoorzaal. Zij is die van den zoon van den beschuldigde een doctor in de medicijnen te Muno.

« De man, riep de dokter, die daar voor u staat, is mijn vader ! Indien hij zijne godsdienstige overtuiging verloochend had, zou ik hem niet herkend hebben. Gij dreigt hem af te stellen, hem het brood te rooven dat hij altijd eerlijk gewonnen heeft : — welnu, doet het. Ik, ik zal hem dan te eten geven ! »

Een onbeschrijflijke beweging doet zich in de gehoorzaal op. De klepper van Rouvroij ziet dat hij een valschen stap gedaan heeft ; hij rolt zijne papieren bijeen, sluit de zitting en gevolgd door een bende officiele onderwijzers die hem bewonderen keert hij terug naar de herberg waar, hij is afgestapt.

Wat denkt de liberale partij, ten minste dat gedeelte hetwelk nog redeneert, van dergelijke tooneelen ? Meent zij inderdaad dat zij erbij doet voor het gouvernement en de linkerzij, bij het publiek, ingeven ? Wij denken het niet.

Wat wij hooger zegden moet de waarheid zijn en wij herhalen het : men zoekt de waarheid over den toestand der officiele scholen niet te kennen ; men wil enkel schandaal zoeken, twist en tweedracht op de dorpen zaaien en de bevolking tegen de geestelijke overheid en onze scholen opstoken.

In dat geval zal men sieur Bouvier niet afroochenen, want hij begrijpt bijzonder goed, den geest die de linkerzij aandrijft en doet handelen.

half wilde Daciër uit het land van den Donauw.

Varus kreeg daar lucht van te Trajectum. Wanhopig rolde hem zijne plaatsvervangende door de hersens : hij deelde nochtans koelbloedig, ten minste in schijn, zijne voorvoelens aan den woesten Iksjomaar mede. Deze, als alle lage zielen verheugde zich innig over den ondergang van zijnen zoogezegden vriend.

« Eene laatste maal, » zegde Varus in woede opruiscchend, « wil ik doen zien ik ben. In Trajectum en Tongeren wil ik mijne waardigheid afleggen, om er elders eene nieuwe gaan te zoeken. Doch vooreerst zal ik die gebate Christenen in hun eigen bloed doensmooren. Heb ik niet moeten hooren dat de nieuwe Cesar Constantius met hen bedekkelijk medewerkt ; hij, die u en mij, Iksjomaar, den voet komt lichten, » vervorderde hij, met bitter verwijt den veldheer bezittende.

Iksjomaar verstond den arglistigen pro-consul, doch verkropte ijsgelijks zijne afgunst.

Bloemlezing.

Ziehier een staaltje van de *deftigheid* (?) en *onpartijdigheid* (?) waarmede de grappenmaker Bouvier, de school-inquisitie te Arlon voorziet :

M. Bouvier. — Ge moet man zijn ; ge moet u niet door uwe vrouw laten leiden. De pastoor heeft niet meer recht dan gij. Ge moet eene klacht indienen. — We zullen dien menheer achternajagen ; 't is 'ne jesuïet ; wij zullen trachten er u van te ontlasten. — Dat is de kinderen verheesten ; die pastoor doet eene onedelijkheid. — Ik zal u de gendarmen op uwe hielen zetten. — Ge zijt bezig met liegen. — Dat meisje liegt ; als zij valsche getuigt zal ze vervolgd worden. — Gij zijt bij den pastoor geweest, gij liegt. — De katholieken zijn bangerikken. — Gij zijt een onbeschofterik ; zwijg, zwijg ! Gij hebt het woord niet !

Brussel, 5^e augustus 1882.

Heer Postrijder,

De onrechtvaardigheid die minister Bara van zin is te begaan met eenige honderden kapelaanplaatsen in ons land af te schaffen gaf mij verleden week stof in overvloed tot eene onderhandeling met uwe geachte lezers. Dit punt is van zulk belang dat ik nogmaals van uwe welwillendheid ga gebruik maken om er op terug te komen.

Eene daling van het cijfer der bevolking zou misschien tot zulk besluit mogen aanleiding geven, maar, gelijk ik al gezegd heb, het tegenovergestelde heeft plaats gehad, wij op omtrent vijftig jaren tijd het getal inwoners in ons vaderland van 41 per honderd vermeerderd is. Al de parochien waar al kapelaans aangesteld waren of sedert aan gesteld zijn, hebben dus, op een zeer gering getal uitzonderingen na, hun getal inwoners merklijk zien aangroeven. Het schijnt ook dat verschillende kapelaanplaatsen door de heeren Bara en Tesch overigert volgens het nieuw stelsel, door dezelfden heer Bara ook wederom zonden afgeschafte worden. Mijns denks geschiedt zulks uit geen ander inzicht dan om den eeredienst zooveel mogelijk te hinderen en de parochianen wat te plagen.

En nogtans de godsdienst is bij ons in vollen bloei ; sedert een twintigtal jaren is het getal Communies verdubbeld, verduubeld, ja, op plaatsen verduubeld. Meer personen wonen de goddelijke diensten en plechtigheden met aanhoudende lever en met toenemende godsvrucht bij. De vooruitgang is dus merkbaar en al de bedekte en openlijke middelen door het gezeten in 't werk gesteld zullen hem niet dwaarsboomen ; integendeel, hoe meer zij bloei : de geschiedenis van haar achttienhonderdjarig bestaan is daar om zulks te bewijzen. Wel is waar, hier en daar verwijderd zich eene liberale platroek, tot meerdere eere der Kerk, maar jammerlijk tot zijn eigen verderf ; hij heeft zoo wat den air van het zonder de geestelijke hulpmiddelen te kunnen doen en verzuimt de groote paaschplicht ; maar de katholieken, ievriger geworden, naderen dikwijlder tot de heilige Sacramenten, Eerlijds communieerden de besten dier of vier maal 's jaars ; thans zijn er weinig parochien waar niet een schoon getal christenen wekelijks tot de heilige Tafel naderen. Hoe verder het liberalisme den verderfelijken weg des ongeloofs en der zinnelijkheid indraaft, hoe meer de katholieken het noodig achten het bovennatuurlijk leven te voeden en krachten bij te zetten. Dat is de vertroostende zijde van het zoo droevig tijdstip dat wij beleven, dat is een klaar bewijs van de zegepraal waarop de ware kinderen der katholieke Kerk mogen rekenen en waar zij misschien meer nader bij zijn dan zij meenen. Een nauwgezet en rechtvaardig ministerie zou dus

het getal priesters eerder vergrooten. Bij den heer Bara heeft het tegenovergestelde plaats. De godsdienst verspreidt zijne weldaden, gelijk eene weldoende bron hare wateren over de dorre aarde heenzendt ; op orde der vrijmetselarij moet dit groot werk van den Goddelijken Zalmaker door de priesters voortgezet zooveel mogelijk en op de behendigste wijze verhinderd worden ; men zou als 't mogelijk ware de bron stoppen.

Maar laat ons deze nogtans belangrijke beschouwingen een oogenblik van kant laten en onze aandacht op eenige cijfers vestigen.

In 1840 waren er 4527 geestelijken door den Staat bezoldigd ; in 1882 klom dit getal tot 4997 er in begrepen de pastoors en kapelaans die van nu af geen traktement van M. Bara meer krijgen, het zij omdat zij vreemd aan 't land zijn of om andere voorwendsels. Deze getallen met de bevolking in betrekking gesteld zien wij dat er in 1840, 1 priester voor 921 Belgen en in 1880, 1 priester voor 1.120 Belgen. Dat men dus oordeele over den onrechtvaardigen maatregel des ministerie ; hij handelt geenszins om eene onregelmatigheid te doen verdwijnen of eene verbetering in te brengen ; neen, de oorlog tegen de Kerk moet « tot het uiterste » gebracht worden, gelijk M. Bara het zelf verklaard heeft te Doornik.

En terwijl (om ook een weinig over wat anders te handelen) is de comédie der schoolinquisitie op nieuw aan gang in de provincie Luxemburg. Ook alweer u (sluitelijk tegen de pastoors gericht, onderzoekt zij geenszins de noodwendigheden en behangen van het lager onderwijs, noch van het privaats ; men trekt zich niets aan van den wil der ouders ; men slaat de rechten van het vrije onderwijs teeneemaal in den wind, onderwijs dat nogtans ten minste zoo wettelijk is als het openbaar. Het enigste oogmerk der inquisitie is de geestelijkheid plagen en hopen, de katholieken en bijzonder de voorstanders van het katholiek onderwijs met onbeschoffheden beladen. Dit laatste is een werk waar de voorzitter Bouvier bijzonder in uitmunt ; als die mensch den tijd had zou hij goed doen het handboekje der wellevendheid dat in de katholieke scholen gebruikt wordt eens na te lezen. Het doet mij toch plezier dat hij soms nog al eens op zijne plaats wordt gezet. Alzoonsnauwde hij op zijne gewoone manier den officiele onderwijzer van Paliseul, eenen grijsaard, toe : « Gij houdt met den pastoor, gij zijt katholiek, ik zal u doen afstellen. » — « Als gij hem durft doen afstellen, riep eender toehoorders, zal ik, die zijn zoon ben, wel voor zijn onderhoud weten te zorgen. » In 't voorbijgaan zij gezegd dat die deftige zoon geeneheer is en dat de pil die hij den voorzitter Bouvier onverwachts deed slikken haar nitwerksel onmiddelijk had. De zitting werd met stille trommel geheven.

JAN VAN BRUSSELE.

het geuzenblad vergeet geerne te antwoorden op de vraagkens die hem wat hinderen.

Wij dachten dat het onze plicht was ozen konfrater te laten weten dat het publiek hartelijk licht met het liefdadigheidsconcert van den Casino. Dit concert waarvan de opbrengst in de kas der armen moest gestort worden, bracht de groote som op van 77 franken zonder centimen !

En nogtans heeft het geuzenblad aangekondigd dat het concert prachtig geweest is, dat er een massa volk tegenwoordig was en dat een volledige bijval de onderneming bekoond heeft.

Wij willen dat alles wel gelooven, doch men zou ons wel eens moeten uitleggen hoe het komt dat een volle zaal, aan twee frank per kop, slechts 77 frank oplevert.

Eenige van die lieden die alles willen weten beweren dat de nitlegging over veertien dagen door den *Postrijder* gegeven, de echte is. De

« Die zal zich verheugen in den Heer ! »
 « En uwe toekomst ? »
 « Die is in den Hemel. »
 « Doch ik zal u moeten kerkeren ? »
 « Gij kunt mij nergens van mijnen God afsluiten en verwijderen. »

Hierbij richtte Nympha hare oogen naar den Hemel, niet eens denkende om zich op de bescherm-brieven des keizers te beroepen. Zij haakte naar de martelie, gelijk een gevangene haakt naar de vrijheid, om los te schreuen van hare aardse boeien.

Terwijl de pretor aan zijn gevolg last gaf om haar mede te sleuren, indien het noodig ware, nam Nympha van het nachttafeltje, waarvoor zij eerst zat te bidden, een klein doosje, verborg het in hare boezem en dit met de handen gekruist tegen haar hart drukkende zegde zij :

« Zijt niet bevreesd, ik zal u volgen. »
 Nu stapte Nympha driffig vooraan : eene traan ontrolde nochtans haar oog als zij den wenteltrap afgaande, de huissloten zag vliuchten.

Een uur later was Nympha in hechtenis in den donkeren kerker van het gerechtshof van Trajectum. De man kwam door een der diepe luchtgaten haar lijden verlichten ; maar de heilige Engelen verdoofden hare stralen als zij met verwikkeld glans hunne bescherming over de moedige maagd uitstrookten. Daar zag de christene gevangene een zwart kruis op den muur geteekend, door de haar voorgedane belidiers achtergelaten.

Zij wierp zich voor dit teken des heils op hare knien en loofde Jesus, zijnen heiligen naam te mogen belijden.

Lang nog zat zij in diepe gepeinzten verslonden voor het geheimzinnige doosje dat zij nu al bevende uit haren boezem gehaald had, zij richtte daar zoo pijnd hare oogen op, zij drukte het zoo aandachtig tegen haar hart ! « ! het was daar in dat het Heilige der Heiligen verschuilde, daarin berustte hare sterkte, daarin was haar God en

DOMITILLA⁽¹⁾
 of het huis van Annulinus

GESCHIEDENIS VAN BELGIE EN NEDER-GERMANIE
 in de IIIe en IVe eeuw
 door Fr. NOUWEN, Pr.
 — o —
 (10^e VERVOLG.)
 VII.

De geest des kwads mag nooit teeneemaal op aarde zegeprelen. De Voorzienigheid stelt paal en perk aan zijne macht. De Heilige Engelen belast met Gods bevelen, zeggen : tot hier zult gij gaan en niet verder ; doch eerst moeten er zuivere zoenoffers gepleegd worden en op deze oefenen dan de satan des afgonds en zijne aanhangers hunne laatste wraak uit ! De tijd van Varus vreesde heerschappij ging, uit staatsbelang, een einde nemen.

De afschuwelijke Maximiaan-Hercules zag als keizer nochtans in, dat, na al die verwoesting, wederom moest opgebouwd worden. Hij had reeds met keizer Diocletiaan gehandeld over het aanstellen van twee ondergeschikte Cesars, de eene om den Rhijn, de andere om den Donauw te bewaken. Deze zouden zij met hen verbinden door een huwelijk met hunne beide dochters.

Die twee veldoversten waren : Constantius Chlorus die zijne echtgenootte Helena, moeder van Constantinus, moest wegzenzen, en Galerius, een

(1) De nadruk is verboden.